

ДР ВЕЛИМИР ВАСИЋ (1914–1991)

Реч академика Ивана Максимовића на комеморацији
одржаној дана 29. марта 1991. године на
Правном факултету у Београду.

Поштована Госпођо Васић,
Поштовани чланови породице Васић,
Поштоване колеге и колегинице,

Данас смо се окупили да одамо пошту и дужно сећање на лик и дело нашем скоро преминулом колеги, професору и пријатељу, др Велимиру Вељи Васићу, дугогодишњем професору Правног факултета у Београду, дугогодишњем Правнику Катедре економских наука овог Факултета, редовном професору на предмету Економска политика, човеку, васпитачу, наставнику и научном раднику који је својом активношћу обележио готово читав послератни период Правног факултета у Београду, све до данас, иако се почетком осамдесетих година повукао из активне службе.

Професор Васић је за асистента на овом Факултету биран непосредно после завршетка другог светског рата, већ 1947. године, дакле пре пола века, да би потом текао редовну универзитетску, професорску каријеру. За доцента је биран 1952. године, за ванредног професора 1959, а за редовног професора 1964. године.

За разумевање лика, карактера и свих особености личности покојног професора Васића, потребно је осврнути се на његов живот пре ступања на Универзитет и Правни факултет, на формативни период његова живота. Озбиљнију студију о томе мораће да учине његове колеге са Факултета на основу исцрпнијих података, јер то личност и дело професора Васића несумњиво заслужују. Из штурних података које је у писаним биографијама оставио за собом, и из неких разговора и сећања које имамо о том периоду његовог живота, знамо да је он био човек којем је добар део животног века прошао у ратовима и послератним мукама обнове, сиромаштва и лишавања. Рођен почетком првог светског рата у Великом Јовановцу, крај Пирота, 1914. године, у сиромашној сељачкој породици, још као дечко, како је сам рекао, живео је тешким животом. "Моји родитељи" каже "били су сиромашни и ја сам од малена био принуђен да се борим са разним тешкоћама. Спремао сам ћаке, радио под надницом. Испите сам већином спремао у селу и само полагао у Београду".

Оваква младост, тешка и пуна самоодрицања, створила је од покојног колеге Васића личност изузетних квалитета. Он је у свој карактер и светоназор уградио осећање одговорности и самоодговорности, смисао за самоостваривање и саморазвој, високе етичке принципе и вредности,

јаку симпатију за слабе, сиромашне и неравноправне, осећање социјалне солидарности, вредноћу, уредност.

Те особине су му, уз поменуте околности рада код куће и самопомагања и самоиздржавања, омогућиле да успешно заврши гимназију у Пироту и Правни факултет у Београду између 1932/1936, дакле и поред свих недаћа са само 22 године живота, да би са истом таквом свешћу и осећањем да се радом и истрајношћу, потпомогнутим дакако и талентом и сада већ солидним образовањем, уписао на докторат 1938. године, положио усмени део докторског испита јануара 1940. године и завршио тезу под насловом *Печалбарство источне Србије*

Ако се узме да је професор Васић војску служио 1936/37. године и постао резервни војни официр, и да је 1939. године морао ступити у државну службу ради егзистенције, као дипломирани правник, да би потом службовао широм Југославије – у Сарајеву, Обреновцу, Нишу, Крагујевцу, Косовској Митровици, Београду, и да је докторска дисертација 1942. године већ била написана и спремна за одбрану – може се видети како је професор Васић као двадесетогодишњак завршио све формативне послове за које данашњим генерацијама треба отприлике читава деценија више (у просеку и у добрим случајевима) и како упоран рад, скромност и одговорност, увек савладају све препреке које им материјална оскудица и друге животне ситуације намећу.

У том смислу младост и однос према животу проф. Васића у предратном периоду његовог живота, далеко су већи васпитни примери и подстицаји, које можемо понудити младим студентским генерацијама, него сви други такозвани педагошки модели који се контемплирају у педагошким радионицама.

Нема много података о животу и раду колеге Васића за време рата. Али и оно што имамо, и што знамо, показује да је он период окупације провео као прави патриота, настојећи гдегод је могао и какогод је могао да пружи отпор и да се супротстави непријатељу и окупатору. Прво, он је 12. априла 1941. у саставу јединица Југословенске војске, у 316. пуку у Сарајеву, учествовао у борбама против Немаца код Младеновца. Ту бива и заробљен, теран у Немачку, касније кроз Аустрију и Бугарску, одакле је побегао крајем августа, да би се почетком септембра 1941. године обрео у Нишу, и привремено запослио. Међутим, ту се професор Васић, већ одавно снажно патриотски задојен и лево оријентисан, повезује и помаже НОП, због чега у два наврата бива хапшен. Прво га током марта 1942. године хапси Специјална полиција, а затим је током 1943. године три месеца у логору Гестапоа у Нишу (од 15. марта до 15. јуна). Оба пута, како сам каже, "био сам пуштен пошто нисам признавао дела за која сам био оптуживан". Касније, ујесен 1943. године, бива принуђен да се склони у Сремску Митровицу, па у Крагујевац, гоњен од четника из околине Ниша који су га свакако имали на оку. Да је то стално бекство показује и чињеница да га крај рата затиче у околини Петровца на Млави, где се склонио од непријатеља.

По ослобођењу Србије Васић ради крајем 1944. године у Команди војног логора у Нишу, што показује да народноослободилачка власт и војска виде у њему исправног патриоту и борца позадине у ратном периоду. Већ почетком јануара 1945. године професор Васић је чиновник новоосноване државне организације у Србији, он је у Министарству финансија, где ради до половине 1946. године, када прелази на рад на Правни факултет, прво као секретар Факултета, до половине 1947. годи-

не, а тада бива биран за асистента Правног факултета за предмет Економска политика, чиме почиње његова каријера универзитетског наставника Правног факултета, која ће га задржати на том месту све до његовог пензионисања, односно у активном односу практично све до његове смрти. Како ми је испричао, професор Дејан Поповић је последњи пут видео професора Васића у четвртак 21. марта у њиховом заједничком кабинету, раније дугогодишњем кабинету професора Васића, где је он три деценије неуморно долазио, примао студенте, читао докторске и магистарске дисертације, спремао предавања и понекад држао испите, примао и ћаскао са својим колегама који су радо навраћали у његов кабинет (кувао нам је и кафу), у скретао нам пажњу шта се све ново догодило у економској науци, али и у лепој књижевности или у позоришту, областима које је он веома волео и подједнако их познавао.

Ја, који сам и сам дошао рано на Правни факултет, давне 1950. године када сам био изабран за асистента, могао сам да пратим живот и рад професора Васића, за којег ме је прво везивало колегијално поштовање нешто старијег друга, а како је време одмицало и пријатељски односи. Обојица смо дошли на катедру Економских наука, која је имала лепу традицију и име у прошлости и, задуго, представљала једину универзитетску институцију универзитета у Србији на којој се могао уписати и бранити докторат из економских наука (све док ту функцију није добио тек после II светског рата и новоформирани Економски факултет). У време у које је професор Васић био асистент на тој катедри, професори су били веома истакнути универзитетски људи – проф. др Јован Ловчевић, проф. др Милан Жујовић, професор Савић професор Љубомир Дуканац, а од послератних професора, који су већ тада или нешто касније постали значајна имена у нашој економској научној мисли, ту је био др Радивој Увалић, који је такође предавао политичку економију, др Душан Дончевић (политичку економију II), др Долфе Вогелник (статистику). То је била елитна група професора, којима су се већ тада и нешто касније привремено у настави прикључивали професори Сергије Димитријевић, др Зоран Пјанић, др Мирко Перовић.

У таквој средини асистент Васић је помогао професору др Милану Жујевећу, а од избора за доцента постепено потпуно преузео предмет економска политика Југославије, коју је кроз наставу и десетине издања уџбеника (I издање 1960. године) и неколико издања скрипата (IV издање Општег и посебног дела 1961. године), претворио у незамењиво и незаборавно штиво не само студентима београдског Правног факултета, већ и студентима правних факултета у Загребу, Љубљани, Скопљу, Новом Саду, Приштини, и другде. Готово се са сигурношћу може рећи да је то један од првих југословенских уџбеника из економске политике који је због својих квалитета – о којима ће детаљније говорити наредница на предмету економске политике професора Васића – више деценија био коришћен и још увек се користи на многим југословенским универзитетима.

Осим школске 1955/1956. године, коју је професор Васић провео на Универзитетском центру за високе европске студије у Стразбуру у Француској, где је слушао и курсеве из области економских наука и економске политике и, на крају године, после успешне јавне одбране, стекао диплому поменутог Универзитетског центра, не сећам се да је на

дуже време напуштао свој Правни факултет. Сећам се једног студијског боравка у Пољској.

Од 1960/61. године, па све до пензије, држао је предавања из економске политике на докторандским курсевима у оквиру Катедре економских наука, а био је наставник и на низу новооснованих правних факултета у Србији – у Новом Саду, Приштини, Титовом Ужицу, Крагујевцу и Нишу. Иако су му ове материјалне обавезе временом све теже падале, мислим да их је с подједнаком одговорношћу и пажњом обављао као и на свом матичном факултету у Београду. А знам и за отпоре многих факултета када је постављао захтеве за извесно ограничење или чак и престанак рада на њима. Сви су желели професора Васића за свог наставника.

Ова жеља није била платонске природе. Наиме, као што сам већ напоменуо, личност професора Васића, његова озбиљност, савесност, преданост послу, квалитет обављања наставничких функција – све је то уливало сигурност и осећање да је са професором Васићем обезбеђена сигурна и квалитетна настава у свим облицима, што су све администрације новооснованих факултета желеле.

С друге стране, као и у својој матичној средини, професор Васић је био веома популарна и општеприхваћена личност. Колико ми је познато и са старијом генерацијом професора, посебно са својим професором др Миланом Жујовићем, као и са млађом генерацијом која је временом пристигла да му у пословима обављања научног и наставног рада из економске политике помаже, професорима Александром Ваџићем и Емилијом Вукадин, покојни професор Васић је увек умео да нађе прави став, праве колегијалне односе, да оствари праву сарадњу.

Стога је било сасвим природно и нормално да после одласка у пензију шефа катедре економских наука, професора Јована Ловчевића професор Васић буде једногласно и једнодушно изабран за његовог наследника, јануара 1965. год., и он ће на тој дужности остати све до одласка у пензију 30. септембра 1982. године.

Професор Васић је наставио и унапредио нешто што је на Правном факултету, када је реч о катедри економских наука, постало традиција. То је катедра која, и поред бројних изазова и искушења везаних за струку, наставу и науку, никада није имала никаквих међуљудских проблема који нису на најбољи могући начин решавани.

То је, такође, катедра која је успела да одржи, и у релативно дугом периоду у којем јој је био шеф и први човек професор Васић, име и лик једне од најуспешнијих катедри, да са малим бројем наставног кадра обезбеди универзитетски ниво наставе економских наука и задовољи потребе Правног факултета за њима, и да пружи нашој широј заједници више истакнутих економиста – правника разних оријентација, али значајног утицаја на наш правно–економски систем. Што је то тако било, у великој мери заслуга припада њеном шефу, професору Васићу, који је својим тактичким односом, равноправним третирањем свих чланова катедре подстицањем за школски и научни рад, симпатијама према свима – све чланове катедре готово подједнако инспирисао.

Мислим да је и он сам био подједнако инспирисан. С једне стране свима нама, члановима катедре економских наука, који су му узвраћали подједнаким симпатијама и наклоношћу. С друге стране, корифејима Правног факултета, пре свега професорима Ловчевићем и Жујовићем,

које је веома уважавао, а не мање професором Константиновићем којег је, познато ми је, високо ценио.

Данас, када се опраштамо од физичке присутности професора Васића, нисмо, наравно, још спремни да до краја оценимо сав значај духовне присутности професора Васића која ће несумњиво остати, нити да оценимо све квалитете његовог понашања које је било крајње уздржано, скромно, рекли бисмо неупадљиво, а иза којег се, чини нам се, крио и извештан стоицизам. Професор Васић је, као и сви ми његови сарадници, а он можда у извесном периоду живота још и у већој мери, пролазио кроз искушења и депресије једног тешко политичког стања односа у које је била стављена интелигенција у Србији на факултету. Он је нашао свој одговор у неистицању, у пасивној резистенцији. Верујем да би у другим, бољим приликама, његов одговор био нешто друкчији.

У сваком случају, оно што на крају ове комеморативне речи могу са извесношћу да кажем, то је да је поред поменутих корифеја и доајена Правног факултета и још неколико непоменутих који су уградили своје име у импозантну зграду правних и економских наука ове школе, а и као институције етичких врлина социјалне правде и права, стоји и име нашег драгог професора и пријатеља Веље Васића. И само на таквим личностима, као увек живим примерима и моделима за опонашање, моћи ће се остваривати и позитивни и хумани лик будућих младих правника на које ова земља – Србија – мора рачунати када помишља на своју будућност у већ пред нама наступајућем трећем миленијуму човечанства.

Нека је слава лику и делу нашег незаборавног колеге и пријатеља, професора Велимира Васића.

ДРАГОЉУБ ДИМИТРИЈЕВИЋ (1913–1991)

Животни пут проф. др Драгољуба Димитријевића одвијао се од његовог родног Ниша до Београда, у којем је непрекидно провео последњих тридесетак година свог живота. У Нишу, где је рођен 1913, завршио је основну и средњу школу, а на Правном факултету у Београду дипломирао 1935. године. За време студијског боравка у Немачкој 1940–1941. ухапсио га је Гестапо, па је као политички кривац провео извесно време у концентрационом логору Дахау. После пуштања из логора и повратка у земљу био је судијски приправник у Београду и Нишу, а после ослобођења Ниша радио је у правној служби, најпре у ЈНА, а затим и на другим правним пословима. Године 1948. изабран је за асистента Правног факултета у Сарајеву на предмету кривично право. Крајем 1950. одбранио је на Правном факултету у Загребу докторску дисертацију под насловом *Кривична дела против привреде ФНРЈ*. Године 1951. изабран је за доцента, а 1957. за ванредног професора. У том звању је 1958. године прешао на Правни факултет у Београду за предмет кривично процесно право, а 1964. је изабран за редовног професора. Све до пензионисања 1981. године био је шеф Катедре за кривичне науке и управник Криминолошког института.

Научни рад др Драгољуба Димитријевића одликује не толико обимност колико изузетни квалитет и свестраност. Своју научну каријеру започео је у области кривичног права, али се истовремено интересовао за криминологију и друге кривичноправне дисциплине. Као